

En reise til selvstendighet.

■ HELEN BRANDSTORP

Leder, Nasjonalt senter for distriktsmedisin NSDM, Tromsø

Det gir god mening å snakke om livet som en reise. Underveis finnes det kritiske punkt, terskelverdier, tider og steder der så mye er i bevegelse på en gang at noe nytt kan oppstå. De er det vanskelig å planlegge for ettersom vi ikke reiser alene, men innvevd i verdensveven, både den materielle, spirituelle og den virtuelle, og påvirkes av fortid, nåtid og forventet fremtid.

Reisen jeg vil fortelle om skjedde for ca. 30 år siden, sommeren før videregående.

Den ble et lite hopp inn i voksenlivet – med risiko jeg ikke helt forstod. Men mamma gav meg lov; matriarken og mor til fire. Hun var lærerinnen på ungdomsskolen som elevene tiltalte med etternavn. Hun visste godt om farene i samfunnet. Og hun kjente til at «frelsen» bygget på et fundamentalt sunt kosthold, nok søvn, bevegelse og andre riktige valg. Vi barna og pappa også.

Da mamma lot meg dra, var hun akkurat så gammel som jeg er nå.

Sammen med tre klassevenninner dro jeg til England, men ikke på språkreise til Syd-England, slik min tvillingsøster skulle. Vi dro ikke til et opplegg som sikret språk og utvalgte kulturopplevelser under oppsyn av voksne. Vi fire på femten/seksten dro til en slektning av Yvonne, den tøffeste av oss. Vi fikk låne en husvogn i en liten by midt i landet. Eierne, Pam og Dot, viste oss hvordan ting virket og dro. I tre uker fikk vi gjøre som vi lystet. Vi shoppet. We had milkshake for lunch at McDonald's and pasta at home.

*«Det var på tide»
sa min mamma og åpnet hendene
som om hun slapp noe løs.*

ILLUSTRASJONSFOTO: COLOURBOX

Sammen

Vi speidet etter supersøte spanske gutter på gruppreise. Og vi drakk cider på diskotek, forsiktig sminket, men med mengder av hårspray for å holde orden på hodet.

Det holdt, nesten. Siste dag mistet vi tiden og dermed toget og båten hjem. Det ble en uke ekstra. Jeg fikk feber og mitt første herpesutbrudd på haken, hektet på en høflig José (eller het han Juan?). Ellers gikk alt helt fint.

Da vi kom hjem begynte skolen og vi var vel mest opptatt av den pastellfargede

fangsten av bomullsklær og plastikkøredobber. Tre tiår senere kom spørsmålet om hvorfor mamma lot meg reise.

Hun bor nå blant gode hjelpere på skjermet avdeling på sykehjem. Hennes dopaminreserve er raust brukt opp gjennom et langt og engasjert liv. Funksjoner tapes, men viljen til å resonnerer og ta et støtt standpunkt er der som en sta dypstruktur i hjernen, sammen med bekymringen for sine to døtre – mer enn sine to sønner – charmen og forfengeligheten. Parkinsondemens er av den svingende sorten. I sommer var jeg derfor heldig og fikk svar da jeg spurte. «Det var på tide» sa min mamma og åpnet hendene som om hun slapp noe løs. Med klare øyne så hun på meg og gav meg et litt brydd smil. Ja, kanskje det...

Jeg tror dette er det første minnet jeg har

av å motta en tydelig tillitserklæring som en ansvarlig person. I ettertid har jeg fått nye slike erklæringer. Det samme fenomenet trer frem, litt mer tydelig for hver gang: et ønske om ikke å skuffe.

Kanskje er det sånn med flere: overraskende raushet, vennlighet og tillit skaper gjensvar av takknemlighet, vennlighet og respekt. Vi svarer med å gjøre vårt beste. Kanskje er det også sånn at mange av oss trenger leve litt før man innser at risiko kan møtes med annet enn rigide regler, systemer og aktiviteter begrenset til oversiktlige steder. Tillit er å tørre å slippe den gode viljen til. Hemmeligheten er at man ikke slipper taket helt. Relasjonelle sunne bånd skapes – om man er langt inne i demensen eller en ungdom på femten.

■ HELEN.BRANDSTORP@UIT.NO

